

Nefertete

Tijdens de regeringen van Amenophis III en zijn zoon Amenophis IV schitterde nog even het grote Egyptische wereldrijk, zo niet op politiek, dan toch op cultureel vlak. Amenophis III (1413-1377 v.C.), bouwer van de tempel van Luxor, was wellicht de farao die het meest op pracht en praal gesteld was. Amenophis IV (1377 - 1358 v.C.) daarentegen kan ongetwijfeld als de zonderlingste en boeiendste figuur worden aangezien.

Twee eeuwen ervaring hadden de farao's vertrouwd gemaakt met de

De zoeker naar waarheid

organisatie van een rijk, dat zich ten noordoosten van het Nijldal uitstreckte tot in de Syrisch-Palestijnse gang en in het zuiden tot ver in Nubië. Toen Amenophis IV, die later zijn naam in Echnaton veranderde, de troon beklom, was het schitterende rijk echter over zijn hoogtepunt heen en werd zijn eenheid door gebrek aan innerlijke zekerheid aangevreten. Amenophis IV vestigde zich aanvankelijk te Thebe, de stad waarin zijn voorvaderen geresideerd hadden. Maar weldra werd het duidelijk, dat deze dromerige, visionaire natuur op vele gebieden andere opvattingen huldigde. Hij wilde vooral een godsdienstige hervorming doorvoeren. Tijdens de vorige dynastieën was het aantal Egyptische goden sterk toegenomen. Langzamerhand was de verering van de god Amon aan deze van de god Re verbonden geworden. Amon-Re werd algemeen als de opperste godheid aangezien. De farao was volgens de Egyptenaren niemand minder dan god zelf. De staat legde de eredienst van deze godheid aan de bevolking op. Aldus kregen de bedienaars van deze godsdienst grote invloed in het rijk. Hiertegen reageerde Amenophis IV heftig. Hij verwierp de godheid Amon-Re en alle andere goden, om de verering van de enige god Aton, de zonnescijf die levenwekkende kracht bezit, door te voeren. Zo werd deze farao de grondlegger van een Egyptisch monotheïsme, dit is de verering van één enkele god, al bleven haast overal langs de Nijl de andere goden voortleven. Om zijn opvatting kracht bij te zetten, veranderde hij zijn naam in Echnaton, wat betekent: het is Aton welgevallig. Hij verliet Thebe, waar de Amonpriesters zoveel invloed hadden, en stichtte verder stroomafwaarts in Midden-Egypte een nieuwe

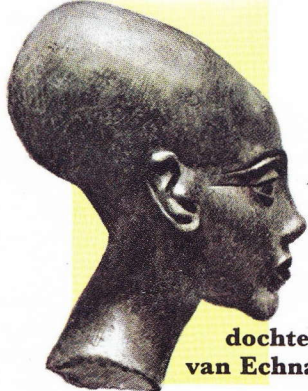
hoofdstad, die hij Achet-Aton (horizon van Aton), het huidige Tell el Amarna, noemde. De hervormingspogingen van Echnaton werden echter door het volk niet goed begrepen. Het werd bovendien door de Amonpriesters tegen hem opgeruid. Daarbij komt, dat de dromerige farao wellicht te weinig belangstelling toonde voor

Echnaton

het politieke aspect van zijn taak. De met Egypte verbonden stadstaten uit de Syrisch-Palestijnse gang werden voortdurend door krijgshaftige volkeren uit het noorden en het oosten aangevallen. Zij vroegen tevergeefs om Egyptische hulp en keerden daarom Echnaton geleidelijk de rug toe. In het eigen land zelf bereidden zijn tegenstrevers de revolutie voor, alhoewel hij voorlopig nog niet verontrust werd. Toen Echnaton stierf, was Egypte van politiek standpunt uit gezien, verzwakt. Echnaton, de godsdiensthervormer die van een betere wereld droomde, was een slecht veldheer en een onbekwaam staatsman.

Het leven van Echnaton is, in vergelijking met dat van andere farao's, relatief goed gekend. Er bestaan uit deze periode tamelijk veel geschreven bronnen en de beeldende kunsten kenden een uitzonderlijke bloei. De religieuze

**dochter
van Echnaton**

revolutie had inderdaad haar invloed op artistiek gebied doen gelden en kwam tot uiting in de zogenaamde Amarnastijl, die schril tegen de kunst van de vorige perioden afsteekt. In deze nieuwe kunstvorm is een duidelijk streven naar echtheid en realisme waar te nemen. Voor het eerst werd het dagelijks leven van de vorstelijke familie zonder terughoudendheid uitgebeeld. Zo treffen ons beelden van stemmig geluk en intimiteit naast fresco's van dieren en planten in het struikgewas langs de Nijl. Zó moet ook het leven van Echnaton geweest zijn, te midden van zijn gezin, aan de zijde van

zijn beeldschone vrouw Nefertete en zijn liefvallige dochters. Een oprecht realisme ook in de uitbeelding van zijn eigen persoon: zijn dik lichaam contrasteert sterk met zijn beenderig, langwerpige gelaat en zijn dunne, lange nek. Dat komt duidelijk tot uiting op het bas-reliëf, waarop hij samen met Nefertete en een prinses afgebeeld staat in aanbidding voor Aton, voorgesteld door middel van een zonneschijf, waarvan de stralen leven uitstrooiende handen zijn.

Echnaton bezong zijn god in hymnen, die tot de mooiste religieuze gezangen aller tijden behoren. In het "zonnelied" dat aan hem wordt toegeschreven, bereikt hij met eenvoudige, maar uiterst ontroerende verzen een hoogtepunt van godsdienstige lyriek. Zijn nieuwe hoofdstad, Achet-Aton, werd het symbool van zijn streven naar eenvoud en waarheid: rechtlijnige, brede straten, die op geometrische vijvers en hovingen uitmondten. De farao zelf beschikte

Op het keerpunt van de Egyptische cultuur schitterde nog éénmaal een farao, die op bijna ketterse wijze met de tradities van zijn volk brak. Amenophis IV, of Echnaton, reformeerde de godsdienst en leidde de kunst naar nieuwe vormen, waarin zijn streven naar eenvoud en realisme tot uiting kwam. Hij bouwde een nieuwe hoofdstad, ver van Thebe en zijn Amonpriesters. Daar leefde de dromerige hervormer met zijn lieve Nefertete en zijn dochters.

in deze stad over twee paleizen, een planten- en een dierentuin. Hier vertoonde hij zich steeds in gezelschap van zijn lieve Nefertete en zijn dochters. Nefertete verdedigde bovendien op hartstochtelijke wijze de opvattingen van haar man. Was zij van vreemden bloede en beïnvloedde zij deze farao, die met alle eeuwenoude tradities brak?

Echnaton en zijn gezin

